Vállalkozás gazdaságtan

SZIKORA PÉTER

2015-2016 TAVASZ

Elérhetőségek

Szikora Péter

- szikora.peter@kgk.uni-obuda.hu
- Népszínház utca 8. 2. emelet 226. szoba
- http://tig.kgk.uni-obuda.hu/

Követelmények

Gyakorlatokra kötelező járni, maximum **3** hiányzás megengedett.

Félév folyamán 2 nagy ZH (6. és 12. hét)

- Gyakorlat + Elmélet

Kis ZH minden gyakorlaton, előadás és a gyakorlat anyagából is.

Vizsga: Beugró(60%) + szóbeli

A vizsgába az évközi munka beleszámít

Irodalom

- Kötelező:
  - Francsovics A. - Kadocsa Gy.: Vállalati gazdaságtan. Óbudai Egyetem, Budapest, 2014.
  - Dr. Francsovics Anna, Dr. Kadocsa György, Dr. Lazányi Kornélia: Vállalkozásgazdaságtan gyakorlatok. Óbudai Egyetem, Budapest, 2014.
- Ajánlott:
  - Francsovics A.- Kadocsa Gy.: Vállalati gazdaságtan. AMICUS Budapest, 2011.
  - Kadocsa Gy.: Gyakorlati üzemgazdaságtan. AMICUS Budapest, 2011.
  - Chikán A.: Vállalatgazdaságtan. KJK-AULA Budapest, 2008.
  - Chikán A., Demeter K.: Az értékteremtő folyamatok menedzsmentje. AULA Budapest, 2006.

Félév felépítése

- A vállalkozás környezete és célja
- Vállalkozási formák
- Értékteremtés folyamata
- A vállalat általános jellemzői
- A vállalat szervezete
- A vállalat piaci aktivitása. Marketing
- Költségek, fedezeti elemzés
- Befektetési döntések
- Controlling, költségek tervezése, kalkulációk
- Tárgyi eszköz-gazdálkodás, forgóeszközgazdálkodás, munkaerőgazdálkodás
- Gazdaságosság, hatékonyság
- Termelésirányítás és gazdaságosság
- Vagyon és pénzügyek

A vállalat fogalma

A **vállalat**ok személyi és anyagi eszközök mikrogazdasági rendszereit alkotják, amelyeknek a piaci környezetben önálló céljaik vannak, és ezek elérése érdekében folytatják tevékenységüket (Francsovics – Kadocsa, 2005).

Üzleti vállalakozás: olyan emberi tevékenység, amelynek alapvető célja fogyasztói igények kielégítése nyereség elérésével. **Vállalat**: jogi személyiséggel rendelkező üzleti vállalkozás szervezeti kerete.” (Chikán, 1997)

„A **vállalkozás** gondolkodásmód, valamint gazdasági tevékenység teremtésének és fejlesztésének folyamata, ötvözve a kockázatvállalást, a kreativitást és/vagy az innovációt józan menedzsmenttel, egy új vagy már működő vállalaton belül” (Green Book, 2003).

A VÁLLALKOZÁS KÖRNYEZETE ÉS CÉLJA

A vállalkozások gazdasági környezete

A vállalkozások a legtöbb fejlett vagy fejlődő országban piacgazdasági környezetben működnek. Törvények védik a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.

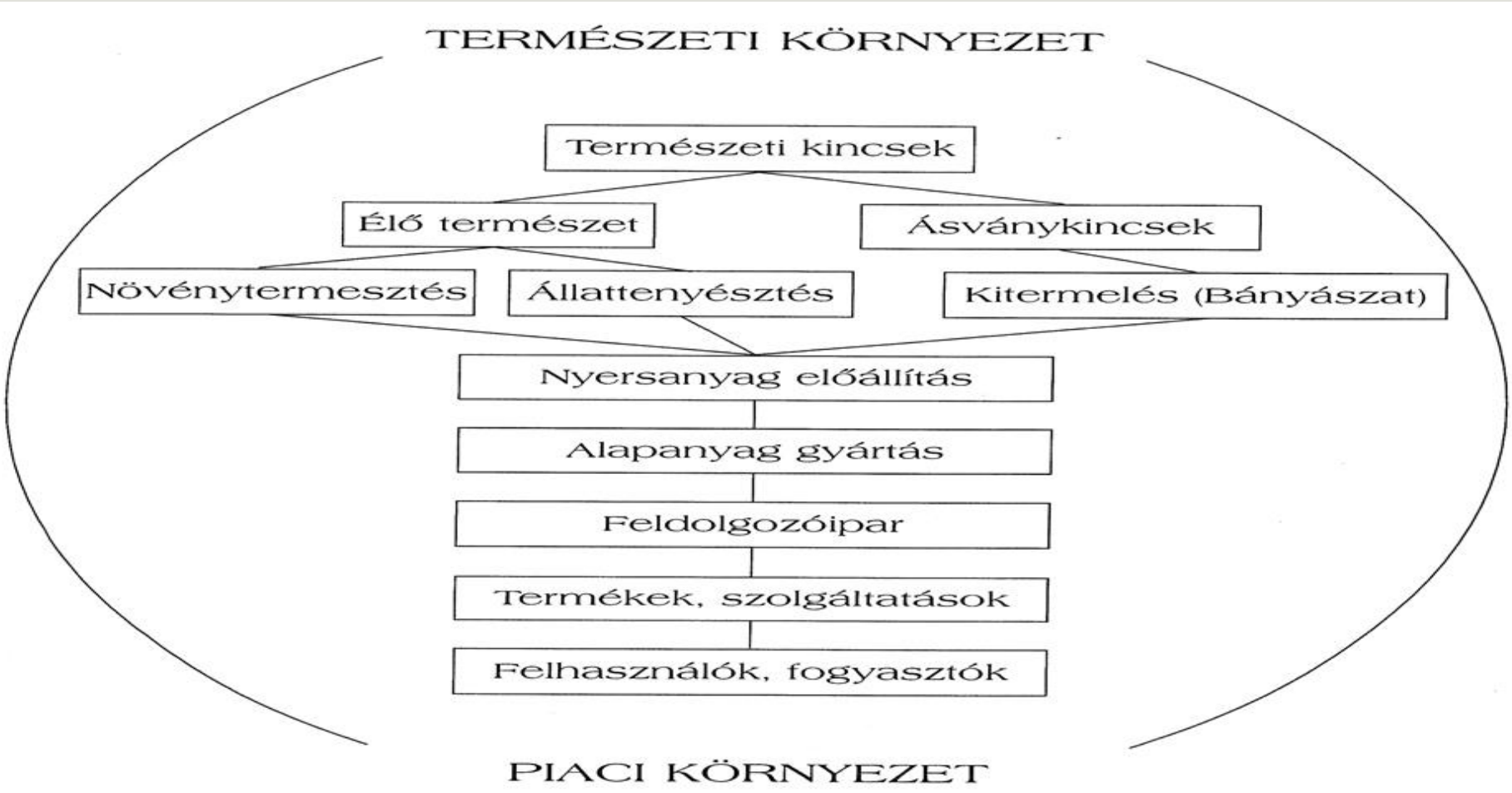
Tényezők, amelyekkel a vállalkozásoknak számolniuk kell:

- a piaci igények diverzifikációja,
- a piaci igények gyors változása,
- a verseny éleződése,
- globalizáció.

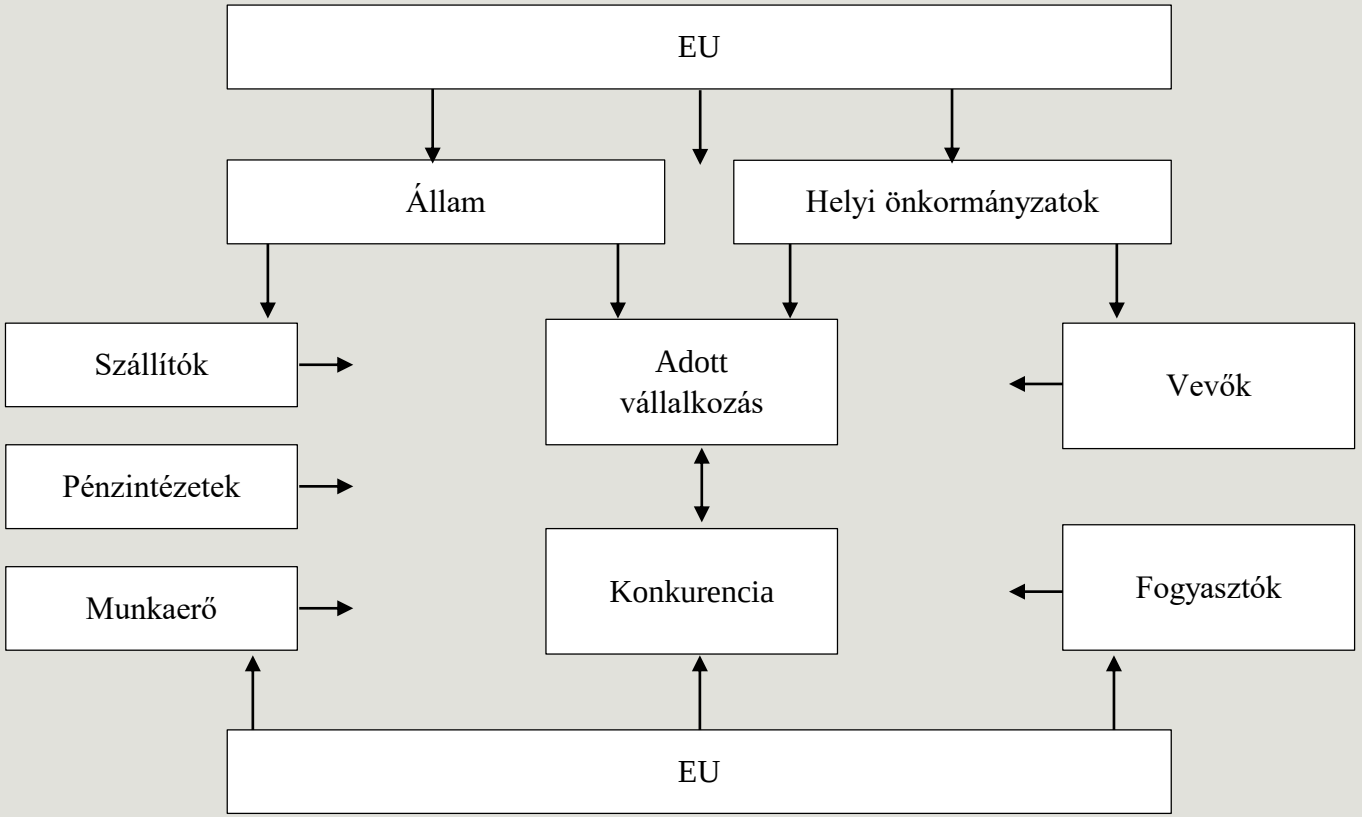
A vállalat általános logikai modellje

Gazdasági szféra felépítése

Piaci szereplők és környezet

A vállalkozás szereplői, céljaik, érdekeik

A vállalkozások szereplői:

- tulajdonosok,
- tisztségviselők,
- munkaszervezet alkalmazottai.

A vállalkozás célja

A vállalkozás gazdasági célja a haszonszerzés, amely konkrét megjelenési formáját tekintve lehet

- jövedelem, ill. nyereség,
- pénz,
- vagyonnövekmény.

vállalkozás **céljai tágabb értelemben**:

- a vevői igények minél teljesebb kielégítése, ennek érdekében
- a minőség folyamatos tökéletesítése,
- a hatékonyság növelése,
- a természeti környezet védelme,
- a fogyasztók érdekeinek messzemenő tiszteletben tartása.

VÁLLALKOZÁSI FORMÁK

EGYÉNI VÁLLALKOZÁS

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

- **Közkereseti társaság**
- **Betéti társaság**
- **Korlátolt felelősségű társaság**
- **Részvénytársaság**
- **Egyesülés**

SZÖVETKEZET

EGYÉNI VÁLLALKOZÁS

Magyarországon minden – a devizajogszabályok szerint belföldinek minősülő – természetes személy alanyi joga az üzletszerű, saját nevében és saját kockázatára, rendszeresen, haszonszerzés céljából folytatott gazdasági tevékenység, azaz az egyéni vállalkozás.

Az egyéni vállalkozás alapfeltételei:

- magyar állampolgárság,
- külföldi állampolgár esetében lakhatási engedély,
- állandó magyarországi lakhely,
- 18. életév betöltése, cselekvőképesség,
- 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány,
- a tevékenységtől függően hatósági engedély, szakmai képesítés

EGYÉNI VÁLLALKOZÁS

Nem kaphat vállalkozói igazolványt az a személy,

- akit gazdasági, vagyon elleni vagy a közélet tisztaságát sértő bűncselekmény miatt jogerősen, végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltek,
- akit egyéb szándékos bűncselekmény miatt egy évet meghaladó, végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltek,
- akit valamely foglalkozástól eltiltottak, az ítélet hatálya alatt az abban megjelölt tevékenységre,
- aki egyéb jogszabályban meghatározott, a tevékenységre előírt foglalkozási tilalom alá esik,
- aki gazdasági társaságnak korlátlanul felelős tagja (tehát nem lehet közkereseti társaság tagja, vagy betéti társaság beltagja),
- akinek korábban kiadott vállalkozói igazolványát az előfeltételek vagy jogszabályokban előírt hatósági engedélyek hiánya miatt, továbbá társadalombiztosítási járulék nem fizetése, vagy adóhátralék miatt visszavonták.

EGYÉNI VÁLLALKOZÁS

Egy ember csak egy egyéni vállalkozást alapíthat, azaz csak egy egyéni vállalkozói igazolványa lehet.

Az egyéni vállalkozásban a vállalkozónak személyesen kell közreműködnie, amely elsősorban a vállalkozás irányítását, szervezését és természetesen a teljeskörű felelősségvállalást jelenti.

Az egyéni vállalkozó foglalkoztathat:

- alkalmazottat,
- bedolgozót és
- középfokú szakoktatási intézményben tanuló diákot.

Az egyéni vállalkozó nyílt árusítású üzletét, termelő, szolgáltató egységét cégtáblával kell megjelölni. Ezen fel kell tüntetni a tulajdonos nevét, székhelyét és azt a tevékenységet, amelyet az adott üzletben gyakorolnak.

EGYÉNI VÁLLALKOZÁS

Megszűnik az egyéni vállalkozói tevékenység, ha

- az egyéni vállalkozó vállalkozói igazolványát visszaadja,
- az igazolványt az önkormányzati szerv a törvényben felsorolt okok miatt visszavonja,
- a vállalkozó meghal vagy cselekvőképességét elveszti (gondnokság alá helyezik). Ez esetben lehetőség van arra, hogy a vállalkozási tevékenységet az elhalálozott vállalkozó özvegye vagy örököse, illetve a gondnokság alá helyezett vállalkozó törvényes képviselője tovább folytassa. Ezt a szándékot a felsorolt jogosultaknak az igazolványt kiadó szakigazgatási szervnek 3 hónapon belül be kell jelenteniük.

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

A gazdasági társaságok olyan társas vállalkozások, amelyek saját cégnevük alatt jogokat szerezhetnek és kötelezettségeket vállalhatnak, így különösen tulajdont szerezhetnek, szerződést köthetnek, pert indíthatnak és perelhetők.

Gazdasági **társaságot alapíthat**, illetve társaság tagja lehet:

- a magyar állam, valamint
- jogi személyek,
- jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok,
- természetes személyek,
- függetlenül attól, hogy belföldiek vagy külföldiek.

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

Általános előírás, hogy gazdasági társaság alapításához legalább **két** tag szükséges. Azonban van olyan társasági forma (Kft, Rt), amelynek alapítója egy tag is lehet. A tagi felelősség oldaláról fontos korlátozás, hogy természetes személy egyidejűleg csak egy gazdasági társaságnak lehet korlátlanul felelős tagja, valamint egyéni vállalkozó nem lehet egyúttal korlátlanul felelős tag gazdasági társaságban.

A gazdasági társaságok felett a **törvényességi felügyeletet** a cégbíróság gyakorolja

A gazdasági társaságok határozatlan vagy határozott időre alapíthatók.

Gazdasági társaság alapításához **társasági szerződés** szükséges. (részvénytársaságnál alapszabály; egyszemélyes Kft.-nél alapító okirat)

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

A társasági szerződésnek kötelező jelleggel tartalmaznia kell:

- a társaság cégnevét és székhelyét,
- a tagokat, nevük (cégük) és lakcímük (székhelyük) feltüntetését,
- a társaság tevékenységét,
- a társaság jegyzett tőkéjét, az egyes tagok vagyoni hozzájárulását, rendelkezésre bocsátásának módját és idejét
- a társaság képviseletét és a cégjegyzés módját
- a tagok által kijelölt első vezető tisztségviselők, felügyelő bizottság, könyvvizsgáló nevét és személyi adatait
- a társaság működési időtartamát.

Ezen felül a dokumentumnak tartalmaznia kell mindazt, amit a törvény az egyes társasági formákra előír.

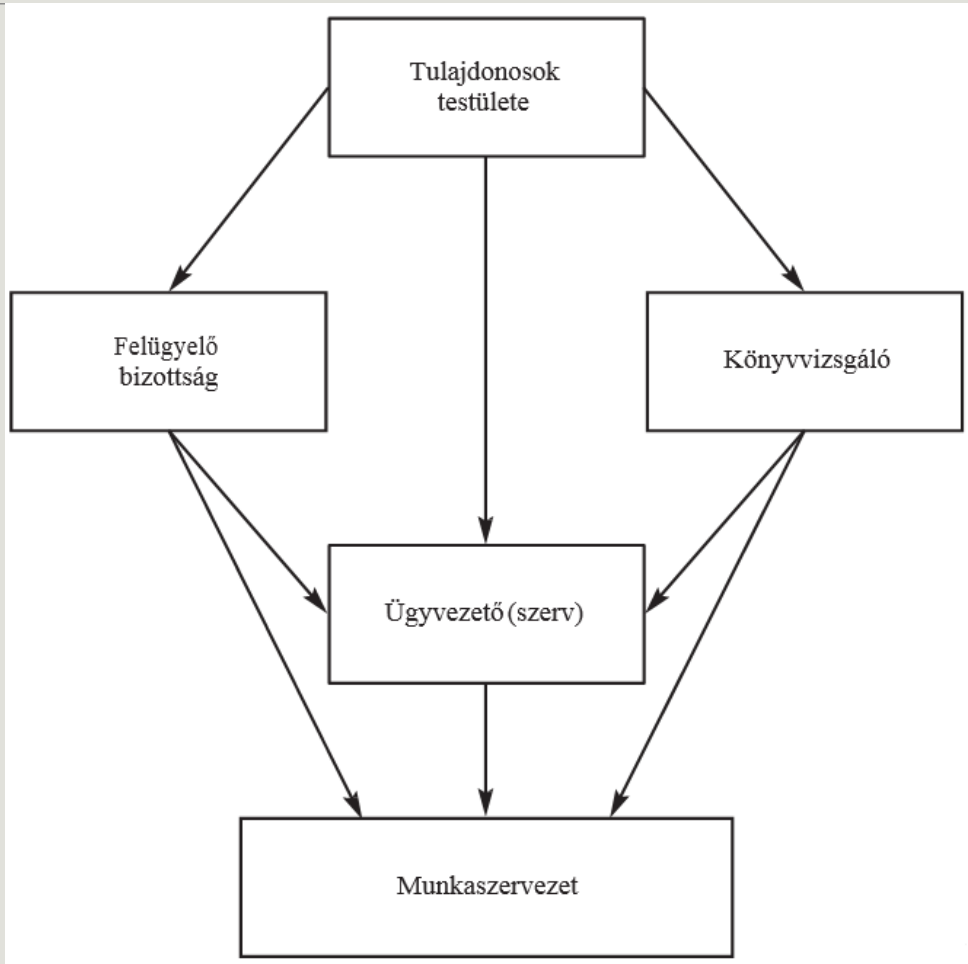
GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

A gazdasági társaság vagyonát az alapításkor a tagok bocsátják rendelkezésre. Ez azt jelenti, hogy a tagok saját magánvagyonukat átadják az általuk alapított vállalkozásnak. A tagok vagyoni hozzájárulása lehet pénzbeli és nem pénzbeli (apport). Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás lehet bármilyen vagyoni értékkel rendelkező és forgalomképes dolog (tárgy), szellemi alkotás, illetve vagyoni értékű jog. Így apport lehet például ingatlan, gép, berendezés, forgalomképes szoftver, találmány, szabadalmi jog.

A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatója 5 évig felelős a társasággal szemben az apport átadáskori értékének valódiságáért.

A társaság nyereségéből a tagok közösen részesednek, illetőleg a veszteséget is közösen viselik.

GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK

Közkereseti társaság

Közkereseti társaság (Kkt) tagjai korlátlan és egyetemleges felelőség mellett folytatnak közös gazdasági tevékenységet.

A társasági szerződésben határozzák meg a tagok vagyoni hozzájárulásának formáját, értékét és személyes közreműködésüknek módját.

A taggyűlésben a tagoknak egy-egy szavazati joguk van.

Az üzletvezetés joga minden tagot megillet.

A vállalkozásból ki lehet lépni, megfelelő vagyoni elszámolás mellett. A kilépett tagokat még öt évig korlátlan felelőség terheli a közös gazdálkodásból eredő kötelezettségekért.

Betéti társaság

Betéti társaság (Bt) alapításához és fenntartásához legalább egy korlátlan és legalább egy korlátolt felelősségű tag szükséges.

A beltagok felelőssége a társaság kötelezettségeiért korlátlan és egyetemleges, míg a kültagok felelősége vagyoni betétjük mértékében korlátozott.

Az ügyvezetés joga csak a beltagot illeti meg.

A társasági szerződésben határozzák meg a tagok vagyoni hozzájárulásának formáját, értékét és személyes közreműködésüknek módját.

A taggyűlésben a tagoknak egy-egy szavazati joguk van.

Korlátolt felelősségű társaság

Korlátolt felelősségű társaság (Kft) olyan gazdasági társaság, amelyben a tagok kötelezettsége előre meghatározott összegű törzsbetét szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulásra terjed ki.

A tag különvagyonával nem felel. A jegyzett tőkéje (törzstőke) jelenleg minimum 3 millió Ft.

Ha alapításkor a nem pénzbeli hozzájárulás értéke eléri a törzstőke felét, akkor ezt alapításkor teljes egészében a társaság rendelkezésére kell bocsátani.

Ha a nem pénzbeli hozzájárulást a társaság alapításakor nem bocsátották teljes egészében a társaság rendelkezésére, akkor ezt a társaság cégbejegyzésétől számított három éven belül teljesíteni kell.

Korlátolt felelősségű társaság

A tagok személyes közreműködést vállalhatnak, amelyért díjazás illeti meg őket.

A taggyűlésen a tagoknak a bevitt vagyonukkal arányos szavazati joguk van, és hasonlóan részesednek a vállalkozás eredményeiből.

Az operatív irányítást ügyvezető látja el, aki lehet a társaság tagja, vagy külső személy.

A felügyelő bizottságot és a könyvvizsgálót bizonyos méret felett kötelező megválasztani és működtetni.

Kilépni nem lehet, a kiválás a tag üzletrészének átruházásával, eladásával lehetséges.

Részvénytársaság

Részvénytársaság előre meghatározott összegű és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakuló gazdasági társaság.

A tag (részvényes) felelősége a részvény ellenértékének szolgáltatására terjed ki, az Rt kötelezettségeiért egyébként nem felel. A tulajdonosok korlátolt felelősége mellett működő társaság.

A jegyzet tőkéje minimum 20 millió Ft (NyRt.), amelyből legalább 30% készpénz, de minimum 10 millió Ft, a fennmaradó rész lehet nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás. Zártkörű részvénytársaságnál (Zrt.) a tőke minimuma 5 millió Ft.

A részvényes tulajdonjogát értékpapír, részvény testesíti meg. A közgyűlésen gyakorolhatják jogaikat: szavazati jog, kérdés, javaslattétel joga, osztalékra való jog. Nincsen joga a részvényesnek a vállalkozásban való személyes közreműködésre.

A társaságot a közgyűlés által megválasztott igazgatóság irányítja és képviseli a külső partnerek és hatóságok előtt. Mindig kötelező ellenőrző szervek (felügyelő bizottság, könyvvizsgáló) megválasztása és működtetése.

A kiválás a részvény elidegenítésével, vagy eladásával történhet.

Közös vállalat

A **közös vállalat** olyan gazdasági társaság, mely kötelezettségeiért elsősorban vagyonával felel. Ha a vagyona a tartozásokat nem fedezi, úgy a tagok együttesen, kezesként felelnek. Rövidítése: „kv”. A közös vállalat jogi személy.

Szervezete

A legfőbb szerve az igazgatótanács. Hatáskörébe tartozik:

- belső szervezet irányítási rendjének kialakítása
- gazdálkodásra vonatkozó tervek jóváhagyása
- beszámoló elfogadása
- jogutód nélküli megszüntetése, átalakulása
- igazgató megválasztása és visszahívása
- társasági szerződés módosítása

Az igazgatótanács évente legalább egyszer ülést tart. Határozatképes, ha a szavazatok három-negyedét képviselő tagok jelen vannak. Határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza. A vállalat ügyvezetését az igazgató látja el.

Közös vállalat

Tagsági jogviszony megszűnése

- vagyoni hozzájárulást nem teljesíti a tag
- tag kilépésével
- tag halálával
- tag kizárásával

A közös vállatok napjainkban

Az új gazdasági törvény kidolgozása közben merült fel, hogy a közös vállalatokat, gazdasági jelentéktelenségük és kis számuk miatt meg kellene szüntetni. Ez eredményezte azt, hogy a 2006. évi IV. törvény szerint 2006. július 1-jétől új közös vállalat nem alapítható. A már létrejött közös vállalatok a fenti szabályok alapján működhetnek tovább.

Szövetkezet

A **szövetkezet** az alapszabályban meghatározott összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek *célja* a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése.

Nyitott tagság elve. Megkülönböztetés nélkül bárki csatlakozhat a szövetkezethez, csak az alapszabálynak kell megfelelnie. Létezhetnek korlátozások: természetszerűleg zárt szövetkezetek – pl. lakásszövetkezetek, vagy jogszabály előírhatja a tagok minimális számát – Magyarországon 7 tag.

Demokratikus igazgatás elve. A szövetkezet a tagok által irányított és ellenőrzött szervezet, a tagoknak aktív szerepük van a vezetésben, döntéshozatalban és az ellenőrzésben. Garanciális szabály: egy tag – egy szavazat, szemben pl. más gazdasági társaságokkal.

Szövetkezet

Az alapító tagok belföldi és külföldi természetes személyek, jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokkal lehetnek. A jogi személyek és jogi személyiség nélküli gazdasági társasági tagok együttesen nem haladhatják meg a taglétszám felét. Természetes személyként szövetkezeti tag az lehet, aki 14. életévét betöltötte.

A szövetkezet legfőbb önkormányzati szerve a tagok összességéből álló közgyűlés.

A szövetkezet vezető tisztségviselői: az igazgatóság elnöke és tagjai, illetőleg az ügyvezető elnök. Vezető tisztségviselőnek csak nagykorú természetes személy választható.

A szövetkezet ügyvezetését és képviseletét az alapszabályban meghatározott létszámú, de legalább háromtagú igazgatóság végzi. Az igazgatóság elnökét és tagjait a közgyűlés legfeljebb öt évre választja.

A közgyűlés az alapszabályban meghatározott létszámú, de legalább háromtagú felügyelő bizottságot hoz létre.

Vállalkozási formák

JELLEMZŐK	EGYÉNI vállalkozás	GAZDASÁGI TÁRSASÁG					SZÖVETKEZET
		KKT	BT	KFT	RT	KV	
TŐKE	-	min	min	min. 3 M min. kp	min. 5/20 M min. 10 M kp	jellemző	van
FELELŐSSÉG	korlátlan	korlátlan	beltag: klan kültag: ktolt	korlátolt	korlátolt	korlátlan*	korlátolt
KÖZREMŰK.	kötelező	jog	beltag:jog	lehetőség	-	-	jellemző
IRÁNYÍTÁS I.	személyes	Taggyűlés	Taggyűlés	Taggyűlés	Közgyűlés	Ig. Tanács	Közgyűlés
IRÁNYÍTÁS II.	személyes	tagok	beltag	Ügyvezető/k	Igazgatóság	Igazgatóság	Igazgatóság
ELLENŐRZÉS	-	nem jell.	nem jell.	FB Kv	FB köt. Kv köt.	FB Kv	FB Egyeztető B
KIVÁLÁS	vállalk. Ig. visszaad	kilépés	kilépés	üzletrész eladás	részvény eladás	kilépés	kilépés